

Υπόθεση C-80/23

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

14 Φεβρουαρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Sofiyski gradski sad (Βουλγαρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

14 Φεβρουαρίου 2023

Αιτών:

Zamestnik direktor na Glavna direktsia za borba s organiziranata prestapnost kam Ministerstvo na vatrešnite raboti (Αναπληρωτής διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος του Υπουργείου Εσωτερικών, Βουλγαρία)

Κατηγορούμενη:

V.S.

ΔΙΑΤΑΞΗ

Ημερομηνία: 14 Φεβρουαρίου 2023

Πόλη: Σόφια

Το Sofiyski gradski sad (πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία)
[παραλείπόμενα],

[...]

αφού εξέτασε, από τον κατάλογο υποθέσεων του 2021, την ποινική διαδικασία αριθ. 752 που κινήθηκε από την πολιτική αγωγή, επισημαίνει τα ακόλουθα:

- 1 Το αιτούν δικαστήριο έλαβε υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 2023, C-205/21 (ECLI:EU:C:2023:49), η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο της παρούσας κύριας δίκης, και διαπιστώνει ότι ορισμένες περιστάσεις δεν έχουν ακόμη αποσαφηνιστεί, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εφαρμοστεί άμεσα την απόφαση αυτή προκειμένου να εκτιμήσει αν και υπό ποιες προϋποθέσεις θα πρέπει να χορηγήσει άδεια για τη διενέργεια της συλλογής των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων της V.S.

- 2 Οι δυσχέρειες αφορούν, πρώτον, τα στοιχεία της δικογραφίας των οποίων το αιτούν δικαστήριο μπορεί να κάνει χρήση στο πλαίσιο της εξέτασης στην οποία υποχρεούται αυτό να προβεί βάσει της σκέψης 133 [της αποφάσεως του Δικαστηρίου] και, δεύτερον, το ζήτημα αν η εξέταση αυτή δύναται να επεκταθεί στην αποδεικτική ισχύ των στοιχείων, δεδομένου ότι, αφενός, η αδυναμία εκτίμησης των αποδείξεων βάσει του εθνικού δικαίου γίνεται αποδεκτή στη σκέψη 100, όμως, αφετέρου, βάσει της απάντησης που έχει δοθεί στο πρώτο ερώτημα και σύμφωνα με όσα εκτίθενται στις σκέψεις 130 έως 131, η εξέταση ενδέχεται, ωστόσο, να είναι επιβεβλημένη.
- 3 Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαία την υποβολή νέας αίτησης προδικαστικής αποφάσεως.

Πραγματικά περιστατικά

- 4 Την 1η Μαρτίου 2021, απαγγέλθηκαν κατηγορίες κατά του φυσικού προσώπου V.S. για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση από κοινού με άλλα τρία πρόσωπα, τα οποία, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων δύο εμπορικών εταιριών, έχοντας σκοπό προσπορισμού στους εαυτούς τους περιουσιακού οφέλους, έθεσαν ως στόχο την από κοινού διάπραξη, στη βουλγαρική επικράτεια, πράξεων τιμωρούμενων κατά το άρθρο 255 του Nakazatelen kodeks (ποινικού κώδικα, στο εξής: NK) με σκοπό τη φοροδιαφυγή όσον αφορά τη βεβαίωση και την εξόφληση φορολογικών οφειλών βάσει του Zakon za danaka varhu dobavenata stoynnost (νόμου περί του φόρου προστιθέμενης αξίας, Βουλγαρία): οι πράξεις χαρακτηρίστηκαν, από νομικής απόψεως, ως ποινικά αδικήματα κατά την έννοια του άρθρου 321, παράγραφος 3, δεύτερη περίπτωση, σημείο 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 321, παράγραφος 2, του NK.

Η διάταξη με την οποία απαγγέλθηκαν οι κατηγορίες κατά της V.S. επιδόθηκε σε αυτή στις 15 Μαρτίου 2021. Η V.S. υπερασπίσθηκε μόνη της τον εαυτό της χωρίς να συμβουλευτεί δικηγόρο.

- 5 Αμέσως μετά την απαγγελία της κατηγορίας εις βάρος της, κλήθηκε να υποβληθεί σε αστυνομική καταγραφή, ήτοι στη συλλογή των δακτυλοσκοπικών και φωτογραφικών δεδομένων της και στη λήψη δείγματος προς τον σκοπό της δημιουργίας του προφίλ της DNA (στο εξής: «συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων»).
- 6 Η διαδικασία αστυνομικής καταγραφής αποτελεί διαδικασία χωριστή και διακριτή από την ποινική διαδικασία. Κινείται με βάση την απαγγελία της κατηγορίας εις βάρος της κατηγορουμένης ή του κατηγορουμένου, αλλά υφίσταται χωριστά από την ποινική διαδικασία και δεν αποτελεί μέρος αυτής. Ως εκ τούτου, υπόκειται σε διαφορετικούς κανόνες.
- 7 Λόγω της αρνήσεώς της να συμπράξει στη συλλογή των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων της, η V.S. συμπλήρωσε την ίδια ημέρα –στις 15 Μαρτίου 2021– έντυπο με το οποίο δήλωσε ότι ενημερώθηκε για την ύπαρξη νομικής

βάσης για τη διενέργεια της αστυνομικής καταγραφής δυνάμει του Zakon za Ministerstvo na vatreshnite raboti (νόμου περί του Υπουργείου Εσωτερικών, Βουλγαρία, στο εξής: ZMVR). Με τη δήλωση αυτή δήλωνε επισήμως ότι δεν συναινούσε στη συλλογή των δακτυλοσκοπικών και φωτογραφικών δεδομένων της και στη λήψη δείγματος προς τον σκοπό της δημιουργίας του προφίλ της DNA, χωρίς να αναφέρει τους λόγους της αρνήσεώς της.

- 8 Η αστυνομική αρχή δεν προέβη στην αστυνομική καταγραφή και, αντ' αυτού, υπέβαλε αίτηση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

Στην αίτηση γίνεται αναφορά στην εκκρεμούσα ποινική διαδικασία· υποστηρίζεται ότι υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις για την ενοχή των κατηγορουμένων, συμπεριλαμβανομένης της V.S.: αναφέρεται ότι αυτή κατηγορείται επισήμως για διάπραξη του ποινικού αδικήματος του άρθρου 321, παράγραφος 3, δεύτερη περίπτωση, σε συνδυασμό με το άρθρο 321, παράγραφος 2, του NK· γίνεται μνεία ότι αρνήθηκε να συγκατατεθεί στη λήψη δακτυλικού αποτυπώματος, φωτογραφιών και δείγματος για τη δημιουργία προφίλ DNA· αναφέρονται οι νομοθετικές διατάξεις (άρθρο 68, παράγραφος 1, του ZMVR και άρθρο 11, παράγραφος 4, του Naredba za reda za izvarshvane i snemane na politseyska registratsia, κανονισμού περί των όρων διενέργειας και καταστροφής της αστυνομικής καταγραφής, Βουλγαρία, στο εξής: NPISPR)· ζητείται η υποχρεωτική διεξαγωγή των πράξεων αυτών (λήψη δακτυλικού αποτυπώματος, φωτογραφιών και δείγματος για τη δημιουργία προφίλ DNA) εις βάρος της V.S.

- 9 Η αίτηση αυτή συνοδεύεται από τα ακόλουθα έγγραφα: αντίγραφο της διάταξης περί απαγγελίας της επίσημης κατηγορίας κατά της V.S. και αντίγραφο της δηλώσεως με την οποία η V.S. αρνήθηκε να παράσχει τη συγκατάθεσή της στη λήψη δακτυλικού αποτυπώματος, φωτογραφιών και δείγματος για τη δημιουργία προφίλ DNA.

Τα λοιπά έγγραφα που περιέχονται στη δικογραφία δεν υποβλήθηκαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Οι σχετικοί λόγοι εκτίθενται κατωτέρω στις σκέψεις 21 έως 27.

Σχετικές διατάξεις και νομολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 10 Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 119, 2016, σ. 89),

απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti, C-205/21, ECLI:EU:C:2023:49.

Η εθνική νομοθεσία

11 Εθνικοί νόμοι:

- Nakazatelen kodeks (ποινικός κώδικας, στο εξής: NK)·
- Nakazatelno-protsesualen kodeks (κώδικας ποινικής δικονομίας, στο εξής: NPK)·
- Zakon za Ministerstvoto na vatreshnite raboti (νόμος περί του Υπουργείου Εσωτερικών, στο εξής: ZMVR)·

Επί της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως του NPK σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο των μέτρων που εκτελούν οι επιφορτισμένες με την έρευνα αρχές κατά το προκαταρκτικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας και τα οποία θίγουν την ιδιωτική ζωή των πολιτών

- 12 Κατά το προκαταρκτικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας, στο πλαίσιο της συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, προκύπτει η αναγκαιότητα εφαρμογής των εν λόγω μέτρων έρευνας τα οποία θίγουν την ιδιωτική ζωή των φυσικών προσώπων, όπως, για παράδειγμα, η πρόσβαση σε δεδομένα σύνδεσης –άρθρο 159a του NPK· η σωματική έρευνα, η κατ' οίκον έρευνα και η έρευνα των οχημάτων τους, καθώς και η κατάσχεση στις οικίες και στα οχήματά τους –άρθρο 161 του NPK· ή η υποβολή προσώπου σε έρευνα σχετικά με αντικείμενα που φέρει στον ρουχισμό του –άρθρο του 164 του NPK· η δέσμευση και η κατάσχεση αλληλογραφίας –άρθρο 165 του NPK κ.λπ.
- 13 Ένα από αυτά τα μέτρα έρευνας είναι η εξέταση προσώπου –άρθρο 158 του NPK. Η εξέταση αυτή αφορά τον προσδιορισμό των σωματικών χαρακτηριστικών, συμπεριλαμβανομένων των τραυματισμών, των ουλών, των ιχνών από αξιόποινη πράξη κ.λπ. Η εξέταση προσώπου μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη λήψη φωτογραφιών, δακτυλικών αποτυπωμάτων και δείγματος για τη δημιουργία προφίλ DNA (ήτοι, τη συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων), εφόσον αυτό είναι απαραίτητο σε σχέση με το αντικείμενο της διαδικασίας.
- 14 Σύμφωνα με το εθνικό πρότυπο για την προστασία των δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, τα μέτρα που αναφέρονται στις σκέψεις 12 έως 13 εκτελούνται από τις επιφορτισμένες με την έρευνα αρχές κατόπιν προηγούμενης αδείας του δικαστηρίου· σε επείγουσες περιπτώσεις, είναι δυνατόν τα μέτρα αυτά να επιβληθούν χωρίς την εν λόγω προηγούμενη άδεια, ωστόσο, στη συνέχεια, πρέπει να ζητείται χωρίς καθυστέρηση η έγκριση του δικαστηρίου [...] [παραλείπόμενα].

Όσον αφορά, ειδικότερα, την εξέταση προσώπου που αναφέρεται στη σκέψη 13, αυτή διενεργείται με τη συναίνεση του προσώπου και, εφόσον αυτό αρνηθεί, διενεργείται καταναγκαστικώς κατόπιν αδείας του δικαστηρίου –άρθρο 158, παράγραφος 3, του NPK· σε επείγουσες περιπτώσεις, [η εξέταση] διενεργείται

χωρίς την άδεια του δικαστηρίου, αλλά πρέπει να ζητηθεί εκ των υστέρων η έγκρισή του –άρθρο 158, παράγραφος 4, του ΝΡΚ.

- 15 Σε κάθε υπό εξέταση περίπτωση, η δικογραφία υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου, το οποίο μπορεί να εξετάσει το σύνολο των στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτήν προκειμένου να εκτιμήσει αν η αίτηση για τη χορήγηση, εκ των προτέρων, αδείας ή, εκ των υστέρων, έγκρισης είναι βάσιμη.
- 16 Κατά το προκαταρκτικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας, καθίσταται αναγκαία η λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού εις βάρος των κατηγορουμένων, [όπως] η προσωρινή κράτηση –άρθρα 64 έως 65 του ΝΡΚ–, ο κατ' οίκον περιορισμός –άρθρο 62 [του ΝΡΚ]–, τα μέτρα προστασίας του θύματος –άρθρο 67 του ΝΡΚ–, η παύση καθηκόντων –άρθρο 69 του ΝΡΚ– κ.λπ.. Αρμόδιο για τη λήψη των μέτρων αυτών είναι το δικαστήριο.

Σε κάθε υπό εξέταση περίπτωση, η δικογραφία υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου, το οποίο μπορεί να εξετάσει το σύνολο των στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτή προκειμένου να εκτιμήσει αν το αίτημα της εισαγγελικής αρχής να διαταχθούν τα μέτρα αυτά είναι βάσιμο ή όχι. Στις περιπτώσεις αυτές, η υπεράσπιση έχει επίσης πρόσβαση στα στοιχεία της δικογραφίας.

- 17 Κατά το προκαταρκτικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας, καθίσταται αναγκαία η λήψη μέτρων για τη διασφάλιση χρηματικής ποινής, δήμευσης κ.λπ.. Επ' αυτού αποφαινεται επίσης το δικαστήριο, το οποίο έχει πρόσβαση στο σύνολο της δικογραφίας.
- 18 Στην πραγματικότητα, κατά το προδικαστικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας, το δικαστήριο χορηγεί, σε πολλές περιπτώσεις, άδειες και εγκρίσεις για την εκτέλεση διαφόρων μέτρων που θίγουν τα δικαιώματα φυσικών προσώπων ή αποφαινεται επί καταγγελιών προσώπων για προσβολή των δικαιωμάτων τους, ιδίως επί προσφυγών κατά αποφάσεων περί προσωρινής κρατήσεως. Σε αμφοτέρες τις περιπτώσεις αυτές, το σύνολο της δικογραφίας υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου, το οποίο οφείλει να την εξετάσει και να αποφανθεί βάσει των στοιχείων που εμπεριέχονται σε αυτή.

Αυτό είχε στην πράξη ως αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η πραγματική έρευνα, λόγος για τον οποίο εισήχθη η ειδική διάταξη του άρθρου 203, παράγραφος 5, του ΝΡΚ, κατά την οποία η έρευνα στο πλαίσιο διαδικασίας συνεχίζεται ακόμη και αν η δικογραφία που αφορά τη λήψη μέτρων δικονομικού καταναγκασμού έχει υποβληθεί ενώπιον του δικαστηρίου.

- 19 Η δικογραφία δεν υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου όταν ένας μάρτυρας εξετάζεται ενώπιον δικαστή –άρθρο 222, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του ΝΡΚ. Ο λόγος είναι ότι το δικαστήριο στερείται της δυνατότητας να προβεί το ίδιο στην εξέταση του μάρτυρα –ο ρόλος του δικαστηρίου είναι παθητικός στο μέτρο που καλείται να ελέγξει μόνον τις τυπικές προϋποθέσεις νομιμότητας της εξέτασης αυτής. Το δικαστήριο δεν αποφαινεται.

Όταν εξετάζεται μάρτυρας χωρίς να αποκαλύπτεται η ταυτότητά του, το δικαστήριο έχει πρόσβαση στην πραγματική του ταυτότητα –άρθρο 123, παράγραφος 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 123, παράγραφος 2, σημείο 2, του ΝΡΚ.

- 20 Συμπέρασμα: Όσον αφορά την ποινική διαδικασία, δεν υπάρχει περίπτωση στην πράξη ούτε θεωρητική προσέγγιση βάσει του εθνικού δικαίου, της νομολογίας και της θεωρίας, σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο, όταν αποφαινεται επί αίτησης που αφορά την προσβολή δικαιωμάτων φυσικών προσώπων, δεν θα πρέπει να λαμβάνει γνώση της δικογραφίας προκειμένου να μην παρεμποδίζεται η διεξαγωγή της ποινικής έρευνας.

Το δικαστήριο δεν θεωρείται ότι θα μπορούσε να παραβιάσει το απόρρητο της έρευνας, να παράσχει πληροφορίες σε υπόπτους ή να παρακωλύσει με άλλον τρόπο τη δυνατότητα των επιφορτισμένων με την έρευνα αρχών να προβούν στη διενέργεια ερευνών, όπως εκτίθεται στη σκέψη 100 της αποφάσεως στην υπόθεση C-205/21.

Μια τέτοια παραδοχή είναι –υπό το πρίσμα του εθνικού δικαίου– εντελώς παράλογη.

Επί του λόγου της μη υποβολής της δικογραφίας ενώπιον του δικαστηρίου όταν υποβάλλεται αίτηση δυνάμει του άρθρου 68 του ZMVR για την έκδοση δικαστικής αποφάσεως διατάσσουσας την καταναγκαστική συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων στο πλαίσιο της υποχρεωτικής αστυνομικής καταγραφής.

- 21 Οι προαναφερθείσες διατάξεις αφορούν μόνο τις ποινικές διαδικασίες. Ωστόσο, δεν αφορούν άλλες διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας του άρθρου 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ZMVR. Η εν λόγω διαδικασία διαφέρει από την ποινική διαδικασία και δεν αποτελεί μέρος αυτής (βλ. σκέψη 6 ανωτέρω).
- 22 Το γράμμα του άρθρου 68 του ZMVR έχει διατυπωθεί κατά τρόπον, ώστε η αστυνομική καταγραφή να προκύπτει αυτομάτως από το γεγονός ότι έχουν απαγγελθεί κατηγορίες κατά προσώπου για εκ προθέσεως τέλεση αυτεπαγγέλτως διωκόμενου αδικήματος. Δεδομένου ότι η συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων αποτελεί υποχρεωτικό στοιχείο της εν λόγω αστυνομικής καταγραφής, τα δεδομένα αυτά πρέπει, κατά συνέπεια, να συλλέγονται επίσης αναγκαστικά ως αυτόματη συνέπεια της απαγγελίας κατηγοριών κατά προσώπου.
- 23 Κατά το άρθρο 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ZMVR, σε περίπτωση αρνήσεως συνεργασίας της κατηγορουμένης ή του κατηγορουμένου όσον αφορά τη συλλογή των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων της ή δεδομένων του στο πλαίσιο της αστυνομικής καταγραφής, οι πράξεις αυτές διενεργούνται καταναγκαστικώς «κατόπιν αδείας του [...] δικαστηρίου [...]».

Λαμβανομένου υπόψη του αυτόματου χαρακτήρα της αστυνομικής καταγραφής, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής βιομετρικών και γενετικών δεδομένων, ο δικαστικός έλεγχος που προβλέπεται στο άρθρο 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ZMVR περιορίζεται στο αν έχουν απαγγελθεί κατηγορίες για εκ προθέσεως τέλεση αυτεπαγγέλτως διωκόμενου αδικήματος και αν η κατηγορουμένη ή ο κατηγορούμενος δεν συναίνεσε στη συλλογή των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων της ή δεδομένων του. Η εξέταση άλλων περιστάσεων δεν προβλέπεται. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο δεν υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου το σύνολο της δικογραφίας, αλλά μόνον αντίγραφο της διάταξης με την οποία έχουν απαγγελθεί κατηγορίες κατά προσώπου, καθώς και η δήλωση της κατηγορουμένης ή του κατηγορουμένου με την οποία εναντιώνεται στη συλλογή των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων της ή δεδομένων του.

- 24 Ο λόγος για τον περιορισμένο αυτόν δικαστικό έλεγχο έγκειται στο γεγονός ότι η διαδικασία αυτή διέπεται από τον ZMVR και όχι από τον NPK· η αίτηση υποβάλλεται από αστυνομική αρχή και όχι από την εισαγγελική αρχή. Επομένως, δεν έχουν εφαρμογή οι τυπικές εγγυήσεις του NPK όσον αφορά την υποβολή ενώπιον του δικαστηρίου του συνόλου της δικογραφίας και την πλήρη εξέταση της νομιμότητας της αίτησης.
- 25 Ειδικότερα: Αν η συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων είναι αναγκαία για τους σκοπούς της έρευνας συγκεκριμένης διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας έχουν απαγγελθεί κατηγορίες κατά προσώπου, η συλλογή αυτή διενεργείται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 158 του NPK με την εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων, συμπεριλαμβανομένης της απεριόριστης πρόσβασης του δικαστηρίου στη δικογραφία, καθώς και της πλήρους εκτίμησης από το δικαστήριο όλων των στοιχείων που αφορούν τη νομιμότητα της συλλογής αυτής, μεταξύ δε αυτών, του κατά πόσον υπάρχουν επαρκείς υπόνοιες για την κατηγορία και αν η συλλογή των δεδομένων αυτών είναι αναγκαία και σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας.

Στην περίπτωση της αστυνομικής καταγραφής, αντιθέτως, η συλλογή των δεδομένων αυτών διενεργείται μόνο για ενδεχόμενη μελλοντική χρήση, εφόσον προκύψει τέτοια ανάγκη οποτεδήποτε στο μέλλον. Επομένως, ο εθνικός νομοθέτης δεν προέβλεψε αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο· ως εκ τούτου, η δικογραφία δεν υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου.

- 26 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει εκ νέου ότι ο λόγος για τον οποίο η δικογραφία δεν υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ZMVR δεν σχετίζεται με τον στόχο της διασφάλισης του απορρήτου της έρευνας και της μη παρακώλυσης της διεξαγωγής της έρευνας στο μέλλον.

Η διαδικασία αυτή καθεαυτήν δεν σχετίζεται με την έρευνα.

Με την έρευνα σχετίζεται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 158 του ΝΡΚ, στο πλαίσιο της οποίας η δικογραφία υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου πάντοτε στο σύνολό της.

- 27 Συμπέρασμα: Κατά τη διαδικασία του άρθρου 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ΖΜΒΡ δεν προβλέπεται η υποβολή της δικογραφίας ενώπιον του δικαστηρίου, διότι ο νομοθέτης δεν έκρινε απαραίτητο να αναθέσει στο δικαστήριο το καθήκον να εκτιμήσει την [επάρκεια] των αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων στηρίζεται η απαγγελία κατηγοριών και την ύπαρξη ανάγκης για τη συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων και όχι διότι υπήρχε φόβος ότι η πρόσβαση του δικαστηρίου στα στοιχεία της δικογραφίας θα παρακώλυε τη διεξαγωγή της έρευνας.

Σκεπτικό των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 28 Με τη σκέψη 133 της απόφασης της 26ης Ιανουαρίου 2023 στην υπόθεση C-205/21, το Δικαστήριο έκρινε ότι στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν το εθνικό δίκαιο έχει την έννοια ότι επιτρέπει να εκτιμηθεί από το δικαστήριο η «απόλυτη αναγκαιότητα» της συλλογής των βιομετρικών και των γενετικών δεδομένων της κατηγορουμένης V.S. προς τον σκοπό της αστυνομικής καταγραφής τους.
- 29 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι μια τέτοια ερμηνεία σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης είναι δυνατή αν, αντί της ειδικής διάταξης του άρθρου 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ΖΜΒΡ, εφαρμόσει τις γενικές διατάξεις του ΝΡΚ οι οποίες εφαρμόζονται κάθε φορά που το δικαστήριο χορηγεί εκ των προτέρων άδεια για τη διενέργεια ερευνών που θίγουν την ιδιωτική ζωή φυσικών προσώπων. Σύμφωνα με τους γενικούς αυτούς κανόνες, το δικαστήριο οφείλει να προβαίνει σε πλήρη εξέταση όλων των πτυχών της νομιμότητας του ζητούμενου μέτρου έρευνας. Ειδικότερα, όταν πρόκειται για τη συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων για τους σκοπούς εν εξελίξει ερευνών, το δικαστήριο προβαίνει σε πλήρη έλεγχο της νομιμότητας του μέτρου αυτού –άρθρο 158 του ΝΡΚ (σκέψεις 13 έως 15 ανωτέρω).
- 30 Με τη σκέψη 133 της απόφασης, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι ο έλεγχος αυτός αφορά την εκτίμηση (1) της φύσης και της σοβαρότητας του αδικήματος και (2) άλλων κρίσιμων στοιχείων συμπεριλαμβανομένων εκείνων περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 132 –[όπως] των ειδικών περιστάσεων της παράβασης, της ενδεχόμενης σύνδεσης της εν λόγω παράβασης με άλλες εκκρεμείς διαδικασίες, του ποινικού του μητρώου και του ατομικού προφίλ του κατηγορουμένου.
- 31 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το σύνολο των στοιχείων αυτών περιλαμβάνονται στον έλεγχο στον οποίο προβαίνει, κατά κανόνα, το δικαστήριο, όταν, σύμφωνα με τον ΝΡΚ, επιτρέπει τη διενέργεια ερευνών που θίγουν την ιδιωτική ζωή φυσικών προσώπων.

Επομένως, το αιτούν δικαστήριο θα μπορούσε να συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις του Δικαστηρίου για ερμηνεία σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης, αν, στην επίδικη πράξη της συλλογής βιομετρικών και γενετικών δεδομένων για τους σκοπούς της εγκληματολογικής καταγραφής, εφαρμόσει απλώς τη γενική διαδικασία του NPK, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας του άρθρου 158 του NPK (σκέψεις 13 έως 15 ανωτέρω).

- 32 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, ωστόσο, ότι, κατά την εφαρμογή της γενικής διαδικασίας που προβλέπει ο NPK, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας του άρθρου 158 του NPK, έχει στη διάθεσή του το σύνολο της δικογραφίας και μπορεί, αφού την εξετάσει, να προβεί στον απαραίτητο έλεγχο (σκέψη 15 ανωτέρω). Αυτό σημαίνει ότι το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να εφαρμόσει τη γενική διαδικασία που προβλέπει ο NPK όχι μόνον όσον αφορά τη διενέργεια και την έκταση του ελέγχου στον οποίο αναφέρεται το Δικαστήριο στις σκέψεις 132 και 133, αλλά και όσον αφορά την πρόσβαση στα στοιχεία της δικογραφίας, μετά την εξέταση της οποίας θα προβεί στον έλεγχο αυτόν.
- 33 Τούτο προκύπτει από το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο πρέπει να είναι σε θέση να λάβει γνώση των στοιχείων της δικογραφίας προκειμένου να συμμορφωθεί αποτελεσματικά προς τις υποδείξεις του Δικαστηρίου όσον αφορά το είδος του ελέγχου στον οποίο πρέπει να προβεί.

Ειδικότερα, δεν είναι δυνατόν να διενεργηθεί ένας πραγματικά αποτελεσματικός έλεγχος μόνο βάσει της διάταξης με την οποία απαγγέλθηκαν κατηγορίες κατά της V.S. και της έγγραφης αρνήσεώς της να παράσχει βιομετρικά και γενετικά δεδομένα. Βάσει αυτών, τα στοιχεία που αναφέρονται στις σκέψεις 132 έως 133 της αποφάσεως – η φύση και η σοβαρότητα της παράβασης· οι συγκεκριμένες περιστάσεις υπό τις οποίες θα μπορούσε να έχει τελεσθεί· η σύνδεσή της με άλλες εκκρεμείς διαδικασίες· τυχόν βεβαρημένο ποινικό μητρώο – δεν μπορούν να εξακριβωθούν πλήρως και δεν μπορεί να προσδιοριστεί η προσωπικότητα της κατηγορουμένης.

- 34 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, βάσει της πρώτης περιόδου της σκέψης 133 της αποφάσεως, είναι μεν δυνατή η σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνεία, πλην όμως προϋποθέτει επίσης ότι το δικαστήριο έχει την εξουσία να ζητήσει πρόσβαση στη δικογραφία της κύριας δίκης και να λάβει γνώση των στοιχείων που περιέχονται σε αυτήν.
- 35 Συγχρόνως, από τη σκέψη 10[1] της αποφάσεως προκύπτει ότι το Δικαστήριο εκτιμά ότι είναι συμβατό με το άρθρο 47 του Χάρτη το να μην έχει το δικαστήριο, όταν αποφαινεται επί αίτησης με την οποία ζητείται να επιτραπεί η καταναγκαστική συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων κατηγορουμένου, στη διάθεσή του τα στοιχεία της δικογραφίας και, επομένως, να μην είναι σε θέση να εκτιμήσει τα αποδεικτικά στοιχεία. Από την άποψη αυτή, ο εθνικός νόμος, βάσει του οποίου δεν τίθεται η δικογραφία στη διάθεση του δικαστηρίου κατά τη διαδικασία του άρθρου 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του ZMVR, φαίνεται να είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης.

- 36 Επομένως, υπάρχει ασάφεια. Αφενός, το Δικαστήριο συντάσσεται με την άποψη του εθνικού νομοθέτη ότι η δικογραφία δεν πρέπει να υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου, με αποτέλεσμα να θεωρείται σύμφωνο κατά νόμο το γεγονός ότι το δικαστήριο –ελλείψει γνώσεως των στοιχείων της δικογραφίας– δεν έχει τη δυνατότητα να εκτιμήσει τα αποδεικτικά στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται η απαγγελία κατηγοριών (σκέψεις 100 έως 101). Αφετέρου, με τις σκέψεις 132 έως 133, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει μια σειρά από στοιχεία τα οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά αν αυτό δεν έχει στη διάθεσή του τη δικογραφία.
- 37 Επομένως, το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι αν το άρθρο 10 της οδηγίας έχει την έννοια ότι η εξέταση σχετικά με την ύπαρξη «απόλυτης αναγκαιότητας» μπορεί να διενεργηθεί χωρίς το δικαστήριο να έχει πρόσβαση στο σύνολο της δικογραφίας, αλλά μόνο σε δύο έγγραφα που περιέχονται σ' αυτήν, ήτοι στη διάταξη περί απαγγελίας της επίσημης κατηγορίας και στη δήλωση περί μη συναίνεσης στη συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων, ή αν, a contrario, η εξέταση αυτή προϋποθέτει ότι το δικαστήριο πρέπει να έχει πρόσβαση στο σύνολο της δικογραφίας.
- 38 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στις σκέψεις 100 έως 101, το Δικαστήριο κατέληξε στην απάντησή του στηριζόμενο σε μια πραγματική και νομική κατάσταση ξένη προς το βουλγαρικό δίκαιο, ήτοι ότι το δικαστήριο δεν είχε πρόσβαση στη δικογραφία διότι υπήρχε φόβος ότι τούτο θα μπορούσε να παρακωλύσει τη διεξαγωγή της έρευνας (όπως αναλύεται στις σκέψεις 12 έως 27 ανωτέρω).

Εφόσον δεν συντρέχει τέτοιος λόγος για να μην τεθεί η δικογραφία στη διάθεση του δικαστηρίου και λαμβανομένου υπόψη ότι η σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνεία –την οποία καλείται το αιτούν δικαστήριο να υιοθετήσει σύμφωνα με όσα έκρινε το Δικαστήριο στη σκέψη 133– προϋποθέτει πρόσβαση στη δικογραφία, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την υποβολή της δικογραφίας ενώπιόν του.

- 39 Σε πρακτικό επίπεδο: Προκειμένου να μπορέσει να προβεί στην εξέταση που ζητείται από το Δικαστήριο με τη σκέψη 133 της αποφάσεως στην υπόθεση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να ζητήσει να υποβληθεί η δικογραφία ενώπιόν του. Εντούτοις, δεν μπορεί να ζητήσει την υποβολή της δικογραφίας, δεδομένου ότι, στις σκέψεις 100 έως 101, το Δικαστήριο έκρινε ότι νομίμως δεν ετέθη η δικογραφία στη διάθεση του αιτούντος δικαστηρίου. Ωστόσο, το Δικαστήριο κατέληξε στην κρίση του αυτή με βάση μια μη υφιστάμενη εθνική πραγματική και νομική κατάσταση.

Επομένως, πριν το αιτούν δικαστήριο ζητήσει την υποβολή της δικογραφίας ενώπιόν του, πρέπει να λάβει από το Δικαστήριο την επιβεβαίωση ότι, με τον τρόπο αυτόν, δεν θα πράξει ακριβώς το αντίθετο προς ό,τι έκρινε ήδη το Δικαστήριο στο πλαίσιο των σκέψεων 100 έως 101.

Πράγματι, είναι δυνατόν, όταν το Δικαστήριο, στις σκέψεις 132 έως 133, ζητεί την εξέταση συγκεκριμένων στοιχείων, να εννοεί ότι στην εξέταση αυτή πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο χωρίς να έχει πρόσβαση στα στοιχεία της δικογραφίας, αλλά μόνο βάσει της διάταξης περί απαγγελίας της επίσημης κατηγορίας και της δηλώσεως περί μη συναίνεσης.

Σε περίπτωση που αυτό εννοεί το Δικαστήριο, τότε η εξέταση των στοιχείων αυτών δεν μπορεί να λάβει χώρα.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 40 Το ερώτημα αυτό υποβάλλεται μόνο για την περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα.

Στις σκέψεις 100 έως 101 της αποφάσεώς του, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι είναι σύμφωνο κατά νόμο το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο –δεδομένου ότι δεν έχει στη διάθεσή του τη δικογραφία– δεν μπορεί να εξετάσει το βάσιμο της κατηγορίας για τον λόγο και μόνον ότι η εξέταση αυτή θα λάβει χώρα σε μεταγενέστερο στάδιο.

Εντούτοις, αν το αιτούν δικαστήριο έχει πράγματι στη διάθεσή του τη δικογραφία, θα πρέπει να προβεί στην εξέταση αυτή στο μέτρο που αυτό είναι πλέον όχι μόνον δυνατό στην πράξη –τα στοιχεία της δικογραφίας είναι διαθέσιμα– αλλά και επιβεβλημένο κατά νόμον. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο, στη σκέψη 130 της αποφάσεώς του, έκρινε ότι δεν αρκεί το γεγονός και μόνον ότι ένα πρόσωπο κατηγορείται και, με τη σκέψη 131, διευκρίνισε ότι πρέπει να υφίστανται σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι το εν λόγω πρόσωπο διέπραξε ποινικό αδίκημα.

- 41 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το αιτούν δικαστήριο έχει επίσης τη δυνατότητα να εκτιμήσει κατά πόσον η απαγγελία κατηγοριών στηρίζεται επαρκώς σε αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό αιτιολογείται ως εξής:

- Το άρθρο 6, στοιχείο α', της οδηγίας 2016/680 θέτει την απαίτηση αυτή ως θεμελιώδη προϋπόθεση για τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

- η εν λόγω εκτίμηση γίνεται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, σε τακτική βάση και, σύμφωνα με τον ΝPK, εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 158 του ΝPK (σκέψη 13), η οποία προσομοιάζει ιδιαίτερος με τη διαδικασία του άρθρου 68, παράγραφος 5, δεύτερη περίοδος, του [ZMVR]:

- η δυνατότητα του δικαστηρίου να προβεί στην εν λόγω εκτίμηση σε μεταγενέστερο στάδιο, όπως επισήμανε το Δικαστήριο στις σκέψεις 100 έως 101 της αποφάσεως, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο παρασχέθηκε η άδεια για τη διενέργεια της καταναγκαστικής συλλογής των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων, να μην είχαν πράγματι ακόμη συλλεγεί

επαρκή αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη του κατηγορητηρίου, αλλά αυτά να συνελέγησαν σε μεταγενέστερο στάδιο.

- Η δυνατότητα τέτοιας εκτίμησης σε μεταγενέστερο στάδιο, όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο στις σκέψεις 100 έως 101 της αποφάσεως, αποτελεί μέσο ένδικης προστασίας κατά προσβολής δικαιώματος που έχει ήδη λάβει χώρα, δεδομένου ότι η οδηγία 2016/680 αποσκοπεί στη θέσπιση μηχανισμού για την αποτροπή της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως βιομετρικών και γενετικών δεδομένων, χωρίς να υπάρχει σχετική βάση.

- 42 Ακολούθως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ρητώς ότι τουλάχιστον μέρος των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση την οποία ζητεί το Δικαστήριο στις σκέψεις 132 έως 133 της αποφάσεώς του αφορά ακριβώς την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που έχουν συλλεγεί σχετικά με το πρόσωπο του δράστη της παράβασης και το αν αυτή έχει ποινικό χαρακτήρα. Τούτο ισχύει όσον αφορά την εξέταση 1) της φύσης και της σοβαρότητας της παράβασης, καθώς και 2) των περιστάσεων υπό τις οποίες έχει τελεσθεί. Ως εκ τούτου, προκειμένου να εκτιμηθούν τα στοιχεία αυτά, πρέπει καταρχάς να διαπιστωθεί ότι «υφίστανται σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι το εν λόγω πρόσωπο διέπραξε ποινικό αδίκημα», η δε εκτίμηση αυτή προϋποθέτει ότι «έχουν ήδη συλλεγεί επαρκείς αποδείξεις», όπως ρητώς επισημαίνεται στη σκέψη 131 της αποφάσεως.
- 43 Η εκτίμηση στην οποία πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο με βάση την κρίση του Δικαστηρίου στις σκέψεις 132 έως 133 (εκτίμηση της φύσης και της σοβαρότητας της παράβασης, καθώς και των ειδικών περιστάσεων της παράβασης αυτής) προϋποθέτει, επομένως, επίσης την εκτίμηση των στοιχείων που μνημονεύονται στις σκέψεις 100 και 131 της αποφάσεως («εκτίμηση των αποδείξεων επί των οποίων στηρίζεται η απαγγελία κατηγοριών» και [του ζητήματος] κατά πόσον «υφίστανται σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι το εν λόγω πρόσωπο διέπραξε ποινικό αδίκημα»).
- 44 Συνεπώς, το δεύτερο ερώτημα που τίθεται είναι αν το αιτούν δικαστήριο, εφόσον έχει στη διάθεσή του τη δικογραφία, δύναται να προβεί σε πλήρη εξέταση της νομιμότητας της αίτησης με την οποία ζητείται η καταναγκαστική συλλογή βιομετρικών και γενετικών δεδομένων, συμπεριλαμβανομένου του βασίμου της απαγγελίας της κατηγορίας, ή αν δεν υποχρεούται να εξετάσει το ζήτημα αυτό και πρέπει να προβεί σε εν μέρει μόνον εξέταση άλλων στοιχείων που δεν συνδέονται με το ζήτημα αυτό (για παράδειγμα, το ποινικό μητρώο και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου).

Για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω [το αιτούν δικαστήριο]

ΔΙΑΤΑΣΣΕΙ:

ΑΝΑΣΤΕΛΛΕΙ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΚΗΣ

ΥΠΟΒΑΛΛΕΙ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

1. Πληρούται η απαίτηση να εξετάζεται η ύπαρξη «απόλυτης αναγκαιότητας» που προβλέπεται στο άρθρο 10 της οδηγίας 2016/680, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο στη σκέψη 133 της απόφασης [της 26ης Ιανουαρίου 2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti, C-205/21, EU:C:2023:49], στην περίπτωση που η εξέταση διενεργείται, αποκλειστικά και μόνο, βάσει της διάταξης περί απαγγελίας της επίσημης κατηγορίας κατά προσώπου και βάσει της έγγραφης δήλωσής του περί μη συναίνεσης στη συλλογή των βιομετρικών και γενετικών δεδομένων του ή απαιτείται από το δικαστήριο να έχει ενώπιόν του όλα τα στοιχεία της δικογραφίας τα οποία, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τίθενται στη διάθεσή του σε περίπτωση αίτησης για τη χορήγηση αδείας για τη διενέργεια ερευνών που θίγουν την ιδιωτική ζωή φυσικών προσώπων, όταν η αίτηση αυτή υποβάλλεται στο πλαίσιο ποινικής υποθέσεως;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, δύναται το δικαστήριο, αφού λάβει γνώση της δικογραφίας, να εξετάσει επίσης, στο πλαίσιο της εκτίμησης της ύπαρξης «απόλυτης αναγκαιότητας» κατά την έννοια του άρθρου 10, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, στοιχείο α', της οδηγίας 2016/680, το κατά πόσον υφίστανται σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι ο κατηγορούμενος διέπραξε το ποινικό αδίκημα που αναφέρεται στο κατηγορητήριο;

[...] [παραλειπόμενα]